

Češki dijaki v Pragi.

V nedeljo so imeli dijaki češke politehničke v Pragi shod, na katerem je bila sprejeta resolucija glede ustanovitve češkega vseučilišča v Brnu, slovenskega v Ljubljani in maloruskega v Levovu. V drugi resoluciji priznavajo dijaki potrebo italijanskega vseučilišča na Trentinskem. Obe resoluciji sta bili odposlani ministrskemu predsedniku baronu Beeku in naučnemu ministru Marchetu.

Manifestacija na Dunaju.

V „Češkem narodnem domu“ na Dunaju se je vršilo dne 27. junija impozantno zborovanje v prilog slovenskemu vseučilišču. Razen dijakov-poročevalcev je govorilo tudi več državnih poslancev, ki so obljubili pospešiti rešitev tega vprašanja.

Sprejeli so resolucijo:

1. Potom zakonodaje naj se takoj zjamči popolno slovensko vseučilišče v Ljubljani.

2. Takoj naj se začne z vsemi, za otvoritev popolnega slovenskega vseučilišča potrebnimi pripravami. Slovenska pravna fakulteta pa se naj otvori takoj, ker so za to dani vsi predpogoji.

3. V vseh srednjih šolah — gimnazijah, realkah in učiteljskih — v slovenskih delih avstrijskih kronovin se uvedi takoj slovenski učni jezik in naj se nastavljajo izključno profesorji slovenske narodnosti.

4. Ustanovi naj se drugo češko vseučilišče v Brnu.

5. Zahtevamo popolno reciprocitetno pravico zagrebške univerze.

Zanimiva je bila zlasti izjava zastopnika čeških socialnih demokratov, ki je dejal, da pojdejo socialni demokrati v vseh kulturnih vprašanjih z nami. V krepkem govoru je obljubil tudi poslanec župan Hribar, da zastavi „Jugoslovanski klub“ vse sile, da se uresniči naše kulturne zahteve po narodnem šolstvu.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Za glavno skupščino so nadalje izvoljeni sledeči delegati.

X. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice: 45. gospodična Jerica Zemljan, učiteljica — Studenec-Ig; 46. Ivan Petrič, učitelj — Rudnik; 47. Avgust Korbar, nadučitelj — Preserje; 48. Fran Lavtižar, nadučitelj — Šmartno pod Šmarno goro; 49. Janko Žirovnik, nadučitelj — Št. Vid nad Ljubljano.

XI. Učiteljsko društvo za goriški okraj: 50. gospodična Amalija Jelšek, učiteljica — Dornberg; 51. gospodična Franja Krajnik, učiteljica — Kanal; 52. Ignacij Križman, nadučitelj — Dornberg; 53. Alojzij Urbančič, nadučitelj — Miren; 54. Fran Leban, učitelj — Trnovo; 55. Rihard Orel, učitelj — Višnjevnik; 56. Jakob Rojic, učitelj — Gradišče. Namestniki: 3. Rudolf Vižintin, nadučitelj — Renče; 4. Urh Pavlica, učitelj — Bukovica; 5. Fran Baša, učitelj — Branica.

XII. Savinsko učiteljsko društvo: 57. Ivan Jakše, učitelj — Vransko; 58. Josip Gosak, učitelj — Št. Jurij ob Taboru. Namestnici: 6. gospodična Julijana Miklič, učiteljica — Gomilsko; 7. gospodična Marija Miklič, učiteljica — Gomilsko.

XIII. Radovljško učiteljsko društvo: 59. gospodična Ana Zevnik, učiteljica — Gorje; 60. gospodična Ana Božič, učiteljica — Kamna gorica; 61. Ivan Baraga, nadučitelj — Koroška Bela.

XIV. Konjiško učiteljsko društvo: 62. Janko Časl, nadučitelj — Špitalič; 63. Beno Serajnik, učitelj — Konjice; 64. Karel Mravljak, učitelj — Čadramlje.

Za glavno skupščino je zglasil gospod Janko Likar učitelj v Ljubljani, razpravo: „Naše šolstvo“.

Vodstvo Zaveze: Predsednik: J e l e n e.

Kranjsko.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj je imelo dne 13. junija svoj letni občni zbor. Razen Primožičevega referata o avtoriteti je bila na vzporedu tudi razprava o regulaciji učiteljskih plač. Tov. Štefančič je krepko ožigosal škandalozne gmotne razmere ter predlagal resolucijo glede regulacije naših plač. Poročevalec je bil na to soglasno izvoljen za delegata, ki ima zastopati naše društvo na Dunaju. Delegata za „Zavezino“ zborovanje sta tov. Grčar in gđc. Leop. Tomšičeva. V novi društveni odbor so izvoljeni tovariši: Gregorac (predsednik), Štefančič (podpredsednik), Zupančič (tajnik), Betriani (blagajnik), Št. Tomšič (odbornik).

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima redno zborovanje v nedeljo 7. julija v navadnih prostorih v Celju ob 11. uri predpoldne po nastopnem vzporedu:

1. Zadnji zapisnik. 2. Društvene zadeve in našteti. 3. Razgovor o zadnjem predavanju tovariša Kvedra. 4. Iz šolske prakse. — Ker se je nadejati več sodruštva iz sosednega laškega okraja je pričakovati obilne udeležbe! — Po zborovanju sestanek v „Skalni kleti“, kjer bo tudi skupen obed.

Prav uljudno vabi

odbor

Šaleško učiteljsko društvo je imelo svoje zadnje zborovanje v četrtek dne 6. junija t. l. — če se ne motim — na gori Oljki. To zborovanje je bilo spojeno z izletom, kakor je bila prej obča želja; žal, da je ta želja pri veliki večini tovarišev — prosim zadnja beseda je moškega spola! — izvozenela. Dozdaj sem bil vedno tega prepričanja, da se z izletom spojeno zborovanje tolmači tako daleč, da se ga vsi udje udeležijo kolikor mogoče polnoštevilno. Toda čeprav mi je nekdo nekoč iz gole naklonjenosti hotel dokazati, da ne znam dalje šteti kakor do pet, vendar sem to pot tako približno doglal, da nas moških udov še polovica ni bila na gori; mislim pa, ako se tovarišice ne boje strmine in krasnega razgleda z Oljke, da bi se ga tudi naši „komodni“ tovariši ne smeli bati!

Ali se bo torej kdo čudil, ako mi je pri pogledu na dva tovariša in dve tovarišici iz primeroma jako oddaljenih Petrovč zaprlo za poldrugo minuto sapo in sem moral samega začudenja takoj sesti? Ko mi je nekoliko odleglo, sem si pogledal goste, ki s svojim prihodom bijejo v obraz modernim in novodobnim načelom kolegialnosti in stanovskega združnega življenja; toda kakor neverni Tomaž sem se hotel popolnoma prepričati in segel sem jim v roke. Zdaj sem bil še le uverjen, da so to gosp. Kranjc in Mithans in gđc. Ježovnik in — šmentana para! — druga gospodična mi naj oprosti, da sem pozabil njeno ime. Saj obljubim, da bom prihodnjič bolj pazljiv!

Ko smo se nekoliko izsopli, in nekoliko ogladili zaradi napora celo hrapava grla in si naperili želodček, je gospod predsednik Koropec — tega smo si tudi takrat vzeli iz previdnosti s seboj — otvoril sejo. Pozdravil je došle ude in se sebnost goste, povedal nam dnevni red današnjega zborovanja in prosil tovariša Ledenika, da je prečital zapisnik zadnjega zborovanja, kar je tudi storil s prav vidnim veseljem. Nato je predsednik prečital resolucijo zaradi organizacije vsega avstr. učiteljstva, ki zahteva izpopolnitev § 55. drž. šol. zak. glede učiteljskih plač, in sicer pod pogojem, da prispeva tudi država. Na predlog tov. Webra se je obravnavala ta točka takoj danes, ker pač nikakor ni sod lo v tako kratkem času sklicati zopetnega zborovanja; umevno je, da se je resolucija sprejela. Tov. Košutnik je predaval o „praktičnem slovniškem pouku v ljudski šoli“; izrazil se je v tem smislu, da se mora slovničar vendar nekoliko bolje upoštevati, kakor se upošteva tuintam, a da bi se naj izvajal slovniški pouk na kolikor mogoče praktični podlagi.

Za delegata v Radovljico pojde tov. Košutnik in pogojno tudi gđc. Fister in Valenčič; delegatom za dunajsko zborovanje zastopnikov vseh avstrijskih učiteljskih društev pa je bil izvoljen tov. Koropec.

Po dovršenem zborovanju smo še precej časa sedeli v veseli družbi in na tem mestu mi je pohvalno omeniti gospe Kocuvan in Zoek in tov. Lukman, katere so imele zase svoje zborovanje v kuhinji in nam preskrbele obed. Ni se čuditi, ako

smo v veseli družbi pozabili boga Pluvija, ki baje nikoli ni naklonjen izletnikom in nas je prav nepošteno podil po strmini navzdol. Res — škodo smo imeli mi, a zasmeh je ostal njemu! Mogoče nam bo pri prihodnji enaki priliki bolj naklonjen.

Politiški pregled.

* **Saniranje deželnih financ.** Dne 27. junija je začel državni zbor razpravo o Gessmanovem predlogu glede saniranja deželnih financ. Govoril je tudi napredni poslanec Hribar v slovenskem in nemškem jeziku, ter stvarno razpravljalo o tem predlogu. — Nemški listi označujejo njegov govor z „ein beachtenswerter Vorschlag“. Hribar je dejal, da imajo rastoči deficiiti dežel svoj glavni vzrok v izdatkih za ljudsko šolstvo. Kaže se, da se bavi vlada z mislijo, plačevati gotove dohodke deželam, da pokrijejo stroške za ljudsko šolstvo. To bi bila le polovica pomoči, ker še vedno nismo prišli do vrhunca izdatkov za ljudsko šolstvo, ker bodo ti izdatki vedno rasli in danes še ne moremo vedeti, kdaj se ustavi to naraščanje. Zato je brezpozorno potrebno, da prevzame država plačevanje učiteljstva. Tako bi se najprej odpravila beda učiteljstva. Želja celokupnega avstrijskega učiteljstva je, da bi bilo plačano tako kakor uradništvo 4 najnižjih razredov. Ako prevzame država plačevanje učiteljstva, bi bilo morda mogoče, da pokrijejo deželni fondi stvarne šolske potrebščine. Končno se je izrekel poslanec Hribar tudi za splošno in enako volilno pravico za deželne zbornice. — Častni član „Zaveze“, posl. Hribar, je bil torej prvi, ki je izpregovoril v novem parlamentu resno in pametno besedo o našem gmotnem vprašanju. — V gosposki zbornici je stavil dr. Eppinger predlog, v katerem pozivlja vlado, naj takoj vse potrebno ukrene, da se sanirajo deželne finance. — Vkljub „Slovenčevim“ in „Domoljubovim“ grožnjam in revolverjem se torej vendarle bliža rešitev. Zato nam ni bilo treba izpreminjati — značaja in mišljenja!

* **Avstrijska poslanska zbornica** je izvolila predsedništvo. Predsednikom je bil izvoljen krščanski sociallec dr. Weisskirchner, prvim podpredsednikom Čeh dr. Začek, drugim podpredsednikom Poljak Starczyński. — Novi predsednik zbornice, dr. Rihard Weisskirchner, je rojen leta 1861. na Dunaju. Od rane mladosti pripada krščansko-socialni stranki. Njegov oče je bil Luegerjev učitelj, zato je šel ta vedno sedanjemu predsedniku na roko. Ko je leta 1883. izvršil pravne nauke, je bil sprejet k dunajskemu magistratu ter je leta 1903. postal magistratni ravnatelj. Leta 1900. je bil izvoljen državnim poslancem. — Dr. Ivan Začek je bil podpredsednik v bivši zbornici. Rodil se je leta 1849. Ko je izvršil pravne nauke je postal leta 1880. odvetnik v Olomucu. Najprej je bil Staročeh, pozneje pa je prešel med Mladočeh. — Prof. dr. Stanislav vitez Starczyński je star parlamentarec. Državni poslanec je bil od leta 1884. do 1890., a leta 1901. je prišel zopet v zbornico kakor zastopnik gališkega veleposvestva. On je profesor na levovskem vseučilišču. Sedaj mu je 54 let.

* **Pavšali avstrijskih državnih poslancev.** Vlada namerava, kakor javljajo z Dunaja, predložiti zbornici zakonski načrt, da se dosedanje dijete (20 K na dan) avstrijskih poslancev premene v stalne letne prejemke. Državni poslanec bi dobival na leto z vozninami 7000 K.

* **Stranke v novi državni zbornici.** Nova zbornica šteje sedaj štirideset strank. Socialni demokratje so računani kakor enotna, skupna stranka. Največ strank je med Nemci (10), med Čehi (9) in med Poljaki (8). Divjaki niso všteti v te stranke.

* **Socialni demokrat o cesarju.** Zakaj so se tudi socialni demokrati udeležili prestolnega govora, nam pripoveduje socialni demokrat Seliger na shodu v Čeških Toplicah: „Na Nemškem se socialni demokrati oddaljujejo enakim slavnostim. To delajo demonstrativno, da bi s tem pokazali, da nikakor ne mislijo delati za zblizanje med vladarjem in socialno demokracijo. To dosledno stališče nemških sodrugov moramo mi avstrijski socialni demokratje le odobravati, zakaj tam ni krona zamudila nobene priložnosti, da ne bi dala izraza najostrejšemu odporu proti socialni demokraciji. — Avstrijska socialna demokracija pa dela ravno narobe, zakaj nekaka demonstracija bi bila najne-

ugodnejša pri tej priložnosti, ko je porazena velemoč birokracije in nastopa pravo ljudsko zastopstvo. Torej ne velja odločilni moment nemških socialnih demokratov tudi za nas. Javno moramo celo proglasiti, da je zavzela krona v boju za splošno in enako volilno pravico naravnost občudovanja vredno stališče. Priznati moramo, da je ostal cesar v tem boju trden in neomahljiv, in zato nam je postala oseba cesarjeva tudi simpatična.“

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Delegat Zedinjenih držav je izročil predsedniku mirovne konference v Haagu, Nelidovu, pismo svoje države, da si pridržuje pravico, predložiti prvi komisiji vprašanje o nasilnem iztirjavanju javnih dolgov. Nelidov je izjavil, da je tak predlog dopusten. Tudi angleški delegat si je pridržal, staviti pozneje predloge. Ameriški general Porter si je pridržal pravico, predlagati pozneje omejitve oboroževanja, ako se pokaže za to potreba. Nemčija je predlagala ustanovitev mednarodnega apelacijskega sodišča za mirovne zadeve. Ta predlog podpirajo tudi norveški delegatje.

* **Hrvaški ban grof Pejačević** ni odobral postopanje ogrske vlade v znanem vprašanju službenega jezika na hrvaških železnicah, za katerega bijejo hrvaški poslanci v ogrskem državnem zboru dolgotrajen in vroč boj. Zaraditega je dal svojo demisijo, ki jo je cesar tudi sprejel. Njegov naslednik je že imenovan: to je ljuti madjaron, predsednik banskega sodišča v Zagrebu, Rakodeczay. On je bil najzvestejši pomočnik bivšega bana Khuena, njegovo ime je spojeno z nasilnim preganjanjem onih časnikov ki so se borili proti Khuenu. Kako misli ta ban o kmetu, kaže dogodbica, ki jo pripoveduje „Pokret“: Bil je obsojen na 3 dni zopora, ker je imenoval nekega kmeta osla, a se je izgovarjal pred sodnijo, da to pač ni žaljenje, ker v Zagorju imenujejo kmeta splošno tako. „Pokret“ piše k njegovemu imenovanju: „Sovraštvo in preziranje ga bo pozdravilo, sovraštvo in prezir ga bo tudi spremljalo, kadar odide kakor prednik njegov — Khuen.“

* **Protidinastiško gibanje na Portugalskem** se čim dalje bolj razširja, kakor javljajo iz Londona, odkoder se je pravzaprav to gibanje pričelo in se sedaj podpira z angleškim denarjem. Ako odstavijo sedanjega kralja, postane Portugalska baje republika.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: Ljubljanski učiteljski abiturijenti 403 K s pripomnjo: „Prvo darilce, zložili izprašani učiteljski kandidati na svojem komerzu s prošnjo, da jih starejši njih kolegi sprejmo v svojo sredo.“ (Prav veseli smo Vas, mladi naši prijatelji in tovariši. Z odprtimi rokami in odkritim srcem Vas dragevolje sprejmemo v svojo napredno učiteljsko zvezo ter Vam kličemo: Dobrodošli! Le radi in pogosto zahajajte v našo družbo. Pri nas je doma odkritosrečno veselje, a v dneh žalosti in trpljenja boste pa dobili edino v družbi svojih naprednih kolegov podporo, tolažbo in uteho. Pristopite vsi k dotičnemu okrajnemu učiteljskemu društvu, kjer boste službovali in se udeležujte učiteljskih zborovanj. Letos Vas vabimo k skupščini naše „Zaveze“, ki bo dne 17. in 18. avgusta v Radovljici. Podpirajte pridno našo organizacijo, ki v njej reprezentujemo veliko moč. Podpirajte tudi duševno in kolikor mogoče tudi gmotno naše štiri liste, posebno „Učiteljskega Tovariša“, ki mora biti vsakomur izmed nas „vademecum“. Živili!) — G. Valentin Jerše, kaplan v Škocjanu pri Mokronogu, 10 K; č. ga. Lina Pin, nadučiteljova vdova v Dol. Logatcu, namesto venca umrlemu bratrancu, g. Franu Werliju v Cerknici 5 K; tov. Ed. Bohinec, nadučitelj, nabral v veseli družbi v Cerkljah na Dolenjskem 6 K; Učiteljsko društvo za sezanski okraj tretji rok na račun pokroviteljine 50 K; vesela družba v Marstovu 1 K; vesela družba v Velesovem 120 K; g. Alojzij Kraje iz Grahovega pri Cerknici 10 K namesto venca na grob rajnemu prijatelju Franu Werliju iz Cerknice. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!